

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ausführliche Schwedische Grammatik

Dieterich, Udo Waldemar

Stockholm [u.a.], 1840

Ur: Nils von Rosensteins Samlade Skrifter, 1:sta Delen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62596)

af lefnadsfrisk bildning, var hvarje njutning poetisk, adlad af konsten till skön. Enligt fabeln var jemväl den guda-fagra yngling, hvilken antiken målar med behagens blickar och skönhetsgudinnans gyllne lockar, och som blef drufvans fader, sede-förädlare och ägde till ledare icke blott den glade, till Gudarnes gäst inbjudne Silenus, men äfven den vise Chiron. Och gossen fostrades vid Timgudinnornas dans ej allenast af de väna nymfer, men jemväl af de från himlafästet tårglänsande Hyaderna, till dess han slutligen togs i sånggudinnornas vård.

Derföre helsades han icke blott Evan, såsom vid Orgierna, men jemväl den "tvefödde," emedan han ägde en jordisk och en gudomlig födelse; den "ungdomlige," som uppehöll lifvets blomma; "den bevingade," hvilken upplyfte själen, och "den mildrande," emedan han förmildrade sinnet. Tillämpningen af denna sanning i dikten på vårt ämne undfaller icke den upplystare. Det vissa är, att med Raabs ande det mest poetiska flyktat från mången glädjefest.

*Ur: Nils von Rosensteins Samlade Skrifter,
1:sta Delen.*

Om på det heliga rum, der vi nu äro församlade, der allt skall förkunna den Högstes lof, der tankan intet ögonblick får vara skild från känslan af dess allmakt; der allt påminner om vår svaghet, vår ringhet, vårt intet; om på detta rum det kan tillåtas att gifva beröm åt de dödliga, att tillägga någon storhet åt det skapade stoffet, hvilken förtjenar väl mera att berömmas, hvilken kan med mera skäl kallas stor, än en rättvis domare? Fören edra ögon kring jordklotet, lemnadt till rof åt människornas otyglade begär och passioner; hvad möter eder syn? Laster och brott, svagheten som lider, styrkan som oförrättar, ondskan som aldrig hvilar, orättvisan, stundom konstig, stundom tilltag-

sen, alltid känslolös, förtryckaren, som reser sitt hufvud ända upp till skyn, oskulden, trampad och förgäten. I skolen se ärelystuaden stödd på ränkor, omgifven af blodiga offer; egennyttans tillgrepp, bedragarens list, afundens försåt, hatets bitterhet, hämdens blodiga bragder, grymhetens rascri; öfver allt våldet, som sönderbryter, upprycker, qväfver, rasar, förstör. Länen edra öron, hvad sårar dem? Uselhetens jemmer och den förolämpades klagan, och den förtrycktas tysta suck, och den lidandes gälla, men föraktade rop. Menniskan är i krig mot människan; menskligheten, glömd, qväfd, vanvördad, förtrampad; allt tynar i elände och förtryck, allt hvimlar i oreda och förbistring, eller under ett bedrägligt lugn; sen alla laster dolda i en tyranns själ, all uselhet samlad i slafvars öde. Men denna utsigt är ombytt; människorna hafva upprest bålverk emot dessa förödelser, de ega en fristad emot våldet, och hafva funnit ett värn emot sin egen vrånghet. Samhällen! Lagar! jag röjer edra helgade band, jag välsignar edert välde.

Samhället vore intet utan lagarne, och lagarne, hvad blifva de utan tillämpning och verkställighet? Svagare än den enskiltas värnlöshet, farligare än förtryckarens våld. De bero, denna tillämpning, af domaren. Jag önskade att kunna teckna en rättsskaffens domare. J, som bären detta vördade namn, det första i staten, lika gammalt med dess upprinnelse, införlifvadt med dess bestånd, detta namn, oskuldens tillflykt och jordens tröst, huru stort är icke edert ansvar? hvilka sällsynta egenskaper bör icke medborgarn hos eder söka? hvilka dygder har han icke rätt att af eder fordra? Det är icke nog för den, som skall skipa lagen, att känna dess bokstaf och mening; han måste känna dess upphof och dess grunder, dess ändamål och dess afsigter, känna människan i det stora och oföränderliga, i de skiljaktigheter, dem serskilta lynnen alstra, i de hemligaste rörelser, i de finaste afvikelser. Hans förstånd, redigt och klart, skall se och älska sanningen, oprydd som hon föreställes, befallande, som hon kännes. Det måste vara väpnadt, detta förstånd, emot egenkärlekens förförelse, fördomarnes myndighet, inbillningens villor, lik-

nelseernas bedrägeri, konstens försåt och vältalighetens kraft; aldramest väpnadt emot hjertats och känslornas förledelse. Med en skärpt syn skall domaren tränga genom allt hvad som skymmer eller döljer den sanning, han söker, förstöra slughetens konstverk, qväfva den hårdes fräckhet, hjälpa den försagdes blyghet, öppna de läppar, dem fruktan eller föresats tilltryckt, afdraga misslådaren oskuldens larf, upptäcka den oskyldige, som någon gång glömmet sin egen styrka och framträder för hans syn under den brottsliges darrande skepnad. Men är han med alla dessa egenskaper hvad han bör vara? Nej! det är hjertats dygder, som fullkomna domaren. Rättvisan, den första af dygderna, som innefattar dem alla, bör för honom vara allt, och allt annat för honom vara intet. Orörlig på sin domstol skall han se saken, aldrig personen, lika skild från vänskap som från hat, från hårdhet som från blödighet; lika omöjlig att förifras som att bevekas. För honom skola tårar icke behövas, på honom skola tårar icke verka. De känslor, han när i sitt bröst, skall han glömma i sina beslut, frukta att finna en brottslig, aldrig att straffa honom. Döf för den skyldiges böner, döf för naturens röst, skall han med en stadig hand, fast med blödande hjerta, kalla döden öfver sin likes hufvud. Den minsta svaghet blir hos honom ett brott, han får ej dela mensklighetens förlåtligaste fel, ej känna försmädelser, ej oförrätter, icke lyda den böjelse, som ursäftar och försvarar hvad lagarne fördöma. Med ett djupt förakt för guld och vinningen, skall han tysta behofvens röst; tillsluta sitt öra för smickret och berömmet, sitt hjerta för ynnest, fortkomst och ära, neka sig den ljufva känslan att äga allas vänskap, ej vekna för hot, ej bäfva för förföljelse, le åt sina ovänners antal, öfverlemna sitt rykte åt missnöjets förtydningar och tadlets smädelser. Honom pålägger en tvingande skyldighet att uppoffra alla band, dem som tacksamheten fäst, dem som vänskapen knutit, dem som blodet helgat. Han måste se en vän förvandlad till fiende, höra en välgörarens förebråelser, förgäta, att han har en bröder, en maka, att han är far. Hvad förmår att gifva en menniska denna styrka? Åtanken af den

högsta domaren, hvares ställe hon företräder, hvares dom henne förestår. Hvad belöning väntar denna styrka? Att i en lugn själ bära ett tröstande samvete, att sjelf en dag njuta rättvisa, om icke förr, i grafven, att ställa sig trygg inför hämnarens ansigte. Sådan bör en domare vara. Sådan var denne man. Sådan nämner jag honom, utan att befara, det en enda suck skall förebrå mig att icke hafva talt sanning.

*Ur: Religions-Tal, af J. O. Wallin,
3:dje delen.*

Ära åt fäderneslandet! Ur manliga bröst utgår denna önskan klar, oafslätlig, mäktig; ty den har sitt ämne alltid för sig, och sitt fält alltid omkring sig, och sin fullbordan alltid med sig. — Lyckan är mångtydig, obestämd till innehåll, art och medel, och den ligger ej i människohand. Äran är en, och sig städse lik, sitt eget vittne, ändamål och försvar, sin egen grund, sammanhållning och höjd; den lefver och rör sig inom den fria, rena, starka viljans fridlysta område; den är lika ovansklig, som osviklig, antingen den bor i dygdens handling eller i vishetens tanke, antingen den upplifvar människovännens hjerta eller medborgsmannens nit, antingen den frambäres på sanningens tunga eller den tappres klinga. Och sådan den är för människan enskild, sådan och till sin art ingen annan måste den vara hos ett folk samfäldt, om ej annars allt begrepp förvirras. Och uppenbarar den sig hos de fleste dess medlemmar, såsom inneboende anda och obedrägligt kännemärke, då har ett folk ära. Hvari ligger den? Den ligger i eget medvetande och andras erkännande, ej blott af tillvarelse, men af värde. Det är ett medvetande och ett erkännande af sjelfbestånd och frihet, kraft och mod, ädel trohet och oqvad rättfärdighet, och helig vörndnad både för minna

nena